

DEN DANSKE ARBEJDSMARKEDSMODEL

25. september 2021

Billigere medlemskab af fagforeninger er godt nyt i kampen mod stigende ulighed

I lande med mange fagforeningsmedlemmer tilfalder en større andel af den samlede lønsum den lavest lønnede halvdel af befolkningen.

DEBATINDLÆG

Skrevet af

Jon Nielsen
Chefanalytiker

Troels Lund Jensen
Chefanalytiker

Kontakt

Chefanalytiker

Jon Nielsen

📞 40 54 18 80

✉️ jn@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

I regeringens [reformudspil](#) fra august foreslår regeringen at forhøje fradraget på fagforeningskontingenter. Det er en god idé at styrke tilslutningen til de overenskomstbærende fagforeninger, hvis man ønsker et økonomisk mere lige samfund.

Fagforeninger er nemlig med til at øge indkomstandelen i bunden af samfundet. Det viser vi i [ny rapport](#) om lønmodtagernes vilkår.

Høj organisationsgrad giver lighed i løn

Sammenhængen bakkes op af økonomisk forskning fra de senere år. Sidste måned viste et forskningsstudie i det velrenommerede [Quarterly Journal of Economics](#), at udviklingen i fagforeningernes størrelse i USA har haft en væsentlig effekt på uligheden op igennem det 20. århundrede.

” *Den Internationale Valutafond (IMF) viser i et studie fra 2015, at den rigeste tiendedel får en større bid af kagen, når færre står i fagforening*

Senioranalytiker Jon Nielsen og senioranalytiker Troels Lund Jensen

Den Internationale Valutafond (IMF) viser i [et studie fra 2015](#), at den rigeste tiendedel får en større bid af kagen, når færre står i fagforening. Og OECD peger i [et studie fra 2018](#) på, at arbejdsmarkeder som det danske med stærke, koordinerede overenskomsts systemer har en tendens til at føre til lavere ulighed – i øvrigt uden at gå ud over beskæftigelsen.

Vores resultater flugter med resultaterne i den empiriske forskning. Vi har undersøgt, hvor meget fagforeningernes størrelse kan forklare af udviklingen i uligheden i en række vestlige lande fra 1995 til 2018.

Konkret har vi set på sammenhængen mellem andelen af lønmodtagere, der står i fagforening, og den fattigste halvdels andel af indkomsten. Og vi har forsøgt at rense for en lang række baggrundsforhold såsom teknologi, skatteforhold osv. Vi finder, at når organisationsgraden vokser med 10 procentpoint, så stiger den andel af indkomsten, der tilfalder den fattigste befolkningshalvdel med 3,6 procent.

Beregningsen viser, at lønmodtagernes organisationsgrad har en positiv betydning for den fattigste befolkningshalvdels andel af markedsindkomsten. Jo flere fagforeningsmedlemmer, jo mindre lønlighed er der på arbejdsmarkedet. Det indikerer, at fagbevægelsen øger den andel af erhvervsindkomsten, som tilfalder den fattigste halvdel af samfundet.

” *Jo flere fagforeningsmedlemmer, jo mindre lønlighed er der på arbejdsmarkedet. Det indikerer, at fagbevægelsen øger den andel af erhvervsindkomsten, som tilfalder den fattigste halvdel af samfundet.*

Senioranalytiker Jon Nielsen og senioranalytiker Troels Lund Jensen

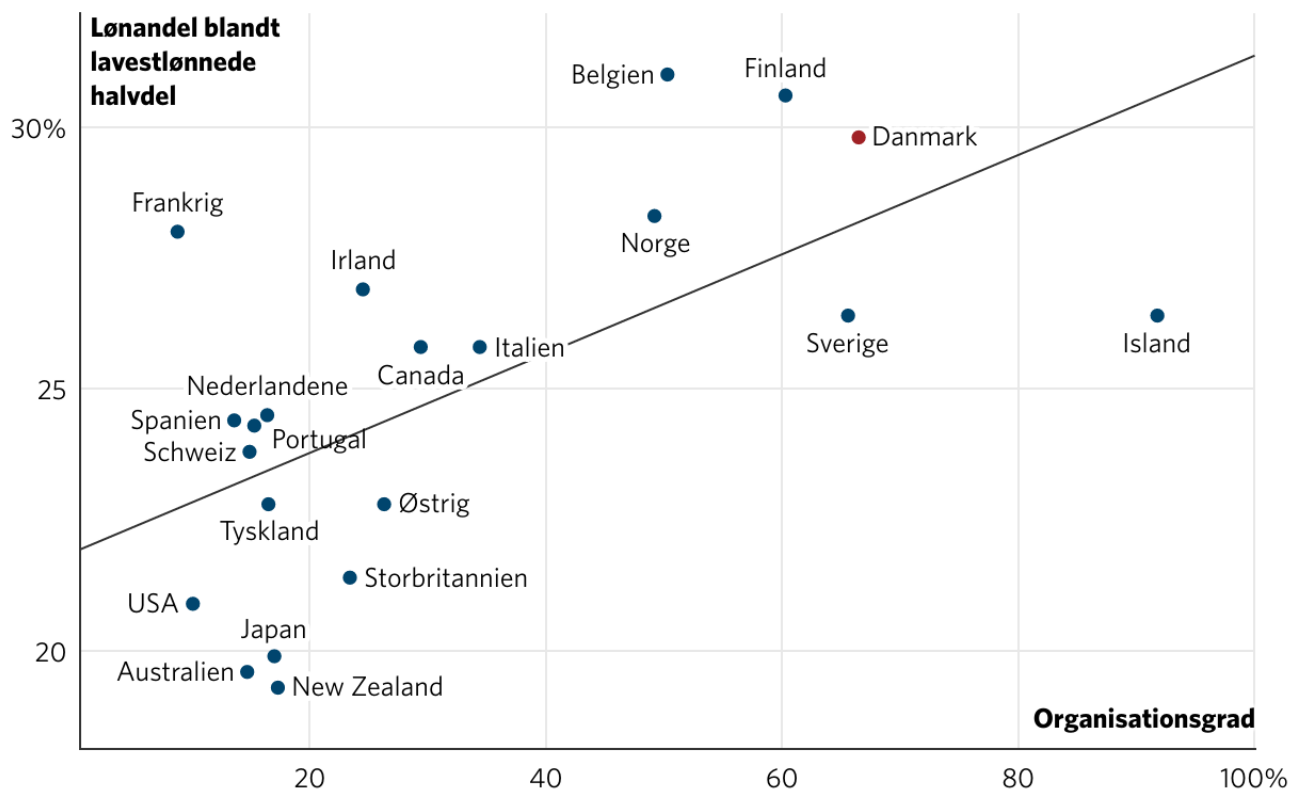
Den fagøkonomiske litteratur tolker typisk sammenhængen som et resultat af, at lønmodtagerne gennem kollektive overenskomster kan sikre sig en større bid af kagen. Dermed får virksomhederne også større tilskyndelse til at investere i efteruddannelse og nye teknologier. Samtidig er fagbevægelsen med til at påvirke den generelle opinion til fordel for almindelige lønmodtageres økonomiske vilkår.

De nordiske lande har høj lighed og høj tilslutning til fagforeningerne

Sammenhængen mellem fagforeningernes størrelse og uligheden kan også ses, hvis vi bare ser på de rå tal. Det har vi gjort i figuren, hvor vi har illustreret forholdet mellem henholdsvis organisationsgrad og den lavest lønnede halvdels lønandel uden at rense for alle de andre forhold, der kan påvirke fagforeningsgraden og ligheden. Her ser vi en klar tendens – og de skandinaviske lande skiller sig ud.

Jo højere organisationsgrad, jo mere lønlighed

Figuren viser sammenhængen mellem organisationsgrad og lønandelen for den lavestlønnede halvdel af de beskæftigede i 2017 blandt 21 OECD-lande.

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd • Kilde: AE på baggrund af OECD og ILO.

I Danmark og de andre nordiske lande har vi en relativt flad lønstruktur. Her i nord er personer med et lavtlønnet job bedre lønnet, end man er i for eksempel Sydeuropa, Storbritannien og på den anden side af Atlanten. Konkret tjener den lavest lønnede halvdel af de beskæftigede i Danmark cirka 30 procent af den samlede lønsum – kun overgået af Finland og Belgien.

” *Her i nord er personer med et lavtlønnet job bedre lønnet, end man er i for eksempel Sydeuropa, Storbritannien og på den anden side af Atlanten.*

senioranalytiker Jon Nielsen og senioranalytiker Troels Lund Jensen

Samtidig har vi en høj organisationsgrad og overenskomstdækning. I Danmark er to ud af tre personer på arbejdsmarkedet medlemmer af en fagforening kun overgået af Island. Også de øvrige nordiske lande er kendetegnet ved en høj organisationsgrad.

I lande, hvor færre arbejdere er organiserede, får den fattigste halvdel typisk en mindre andel af indkomsten. I USA, hvor kun omkring hver tiende beskæftigede er medlem af en fagforening, modtager den fattigste halvdel for eksempel kun 13,5 procent af den samlede indkomst.

Med til historien hører, at landene til højre i figuren ikke alene har en lav ulighed, men også klarer sig godt på [bredere indikatorer for sociale vilkår](#) og på andre lønmodtagergoder såsom fritid og arbejdsforhold.

Vigtig samfundsopgave

De overenskomstbærende fagforeninger løfter altså en vigtig samfundsopgave. De er med til at levere nogle af de offentlige goder, vi alle nyder gavn af, såsom en høj sammenhængskraft, gode muligheder generelt på arbejdsmarkedet og en høj grad af fleksibilitet.

” *Det er ikke kun en fordel for lønmodtagerne, men også for virksomhederne, at vi løser konflikter og beskytter de lavestlønnede ved hjælp af lokale forhandlinger, frem for at binde økonomien ind i usmidige regler.*

senioranalytiker Jon Nielsen og senioranalytiker Troels Lund Jensen

Systemet med decentrale overenskomster gør nemlig, at vi ikke behøver et rigtigt system af lovfastsatte regler og rettigheder for at sikre ordentlige vilkår på arbejdsmarkedet. Det er ikke kun en fordel for lønmodtagerne, men også for virksomhederne, at vi løser konflikter og beskytter de lavestlønnede ved hjælp af lokale forhandlinger, frem for at binde økonomien ind i usmidige regler.

Det er fagforeningerne, der på vegne af lønmodtagerne forhandler resultater hjem, som kan mærkes på den enkeltes løn, vilkår og rettigheder på arbejdsmarkedet. Men det kan fagforeningerne kun, hvis de har en stærk medlemsopbakning. Derfor er det bekymrende, at organisationsgraden er dalet siden midten af 1990'erne. På samme vis er det gået den gale vej i forhold til lønuligheden.

Faldet i organisationsgraden truer med at forringe lønmodtagernes velstand og øge uligheden i samfundet. Når arbejdsmarkedet samtidig udfordres af nye teknologier eller automatiserede arbejdsgange, så kan en stærk fagbevægelse være en vigtig brik for at sikre, at almindelige mennesker får en fair del af den velstand, der bliver skabt i økonomien.

En indsprøjtning til det organiserede arbejdsmarked, som regeringen foreslår i sit reformkatalog "Danmark kan mere 1", er derfor tiltrængt. Det skal være økonomisk mere attraktivt at være medlem af en fagforening ved, at fradraget for fagforeningskontingent stiger fra 6.000 til 7.000 kroner årligt. Hvis det kan få flere til at melde sig ind, viser vores beregninger, at det kan gavne i kampen mod ulighed.